

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการกักเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้และสินทรัพย์ที่คาดว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกักเงินสำรองของสถาบันการเงิน โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสาร มาตรฐานการบัญชี ที่ออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ตลอดจนประกาศ คำสั่ง หนังสือเวียน และเว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย รวมทั้งศึกษาตัวอย่างจากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ ในส่วนของการเปิดเผยเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่เสียหายและสินทรัพย์ที่อาจเสียหายของธนาคารพาณิชย์

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการกักเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้และสินทรัพย์ที่คาดว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการธนาคารพาณิชย์และธนาคารพาณิชย์ไว้ว่า การธนาคารพาณิชย์ คือ ธนาคารที่ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น การให้กู้ยืม ชื้อขายหรือเก็บเงินตามตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ชื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้จะประกอบธุรกิจประเภทอื่น ๆ อันเป็นประเพณีของธนาคารพาณิชย์ด้วยก็ได้ สำหรับธนาคารพาณิชย์ คือธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายรวมถึงสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย

ธนาคารแห่งประเทศไทย ในฐานะผู้กำกับดูแลสถาบันการเงินตามกฎหมายที่ได้ให้อำนาจไว้ การที่จะทำให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการกำกับดูแลสถาบันการเงินนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติ สำหรับการกักเงินสำรองสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้และสินทรัพย์ที่คาดว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำแนวทางการ

กันเงินสำรองตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard : IAS) ฉบับที่ 39 มาใช้โดยเริ่มตั้งแต่สิ้นปีบัญชีหลังของปี 2549 ของธนาคารพาณิชย์ ที่ผ่านมาจะส่งผลกระทบต่อเชิงบวกและลบต่อธุรกิจธนาคารพาณิชย์ของไทย ซึ่งคาดว่าจะเกิดผลต่อธุรกิจธนาคารพาณิชย์ของไทยในระยะยาวที่จะทำให้บรรดาธนาคารพาณิชย์ของไทยมีความแข็งแกร่งมากขึ้นทั้งในด้านฐานะการเงิน คุณภาพของลูกหนี้ และการพัฒนาเพื่อการรองรับการขยายตัวของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในตลาดโลกในอนาคต

สำหรับการศึกษาแนวทางการจัดชั้นและการกันสำรองของธนาคารพาณิชย์ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

การกันเงินสำรองรายสินเชื่อ (Individual Approach) กรณีสถาบันการเงินเลือกใช้วิธีการคำนวณมูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากลูกหนี้ กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องกันเงินสำรองร้อยละ 100 ของส่วนต่างระหว่างยอดหนี้คงค้างชำระตามบัญชีกับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากลูกหนี้หรือมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากการจำหน่ายหลักประกัน โดยต้องใช้วิธีคำนวณตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด จะมีการปรับเปลี่ยนโดยในส่วนหนี้ที่ไม่มีหลักประกันจะปรับจากเดิมที่กำหนดให้ต้องกันสำรองเต็มจำนวน ไปเป็นการนำกระแสเงินสดของลูกหนี้ที่จะเกิดในอนาคตที่คิดกลับมาเป็นมูลค่าปัจจุบันหักกับหนี้ที่มีแล้วจึงกันสำรองในส่วนของหนี้ที่เหลืออยู่ ขณะที่หนี้ที่มีหลักประกันกำหนดให้กันสำรองในส่วนของหนี้ที่หักด้วยร้อยละ 62 ของมูลค่าหลักประกันซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเป็นอัตราขั้นต่ำที่ธนาคารพาณิชย์สามารถนำมาปรับใช้ได้เลย โดยหากลูกหนี้ที่มีทั้งหลักประกันและกระแสเงินสดให้ธนาคารสามารถเลือกวิธีที่มีภาระกันสำรองน้อยที่สุดได้

หลักการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากการจำหน่ายหลักประกัน การปรับปรุงหลักเกณฑ์หลักประกันประเภทอื่นนอกจากอสังหาริมทรัพย์ สิทธิการเช่า เครื่องจักร ยานพาหนะ ให้ธนาคารพาณิชย์สามารถใช้มูลค่าหลักประกันตามตารางสรุปประเภทของมูลค่าของหลักประกันตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยไม่ต้องคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากการจำหน่ายหลักประกันประเภทดังกล่าว

การกันเงินสำรองรายกลุ่มสินเชื่อ (Collective Approach) การจัดประเภทและการคำนวณเงินกันสำรองสำหรับการกันเงินสำรองเป็นกลุ่มสินเชื่อลูกหนี้ที่มีความเสี่ยงด้านเครดิตเหมือนกันหรือเป็นลูกหนี้รายย่อยที่มีลักษณะ ประเภท วัตถุประสงค์การกู้ยืมที่คล้ายคลึงกัน เช่น สินเชื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อเช่าซื้อ

ธนาคารพาณิชย์สามารถเลือกใช้วิธีกันสำรองตามประสบการณ์ผลขาดทุนในอดีต (Historical Loss Experience) สำหรับลูกหนี้แต่ละกลุ่มได้ แต่ควรมีการปรับปรุงด้วยข้อมูลแนวโน้มสถานะเศรษฐกิจ และปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ

ทั้งนี้ เงินสำรองที่ต้อกันสำรองตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard : IAS) ฉบับที่ 39 ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เลือกที่จะกันเงินสำรองสะสมไว้หรือตัดลูกหนี้ส่วนนั้นออกจากบัญชีเป็นหนี้สูญได้ตามความเหมาะสม

สำหรับในประเทศไทยนั้น ในปัจจุบัน หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังอยู่ระหว่างการศึกษาระยะและทบทวนรายละเอียดของมาตรฐานดังกล่าวอยู่ เพื่อนำมาปรับใช้ในประเทศไทยในอนาคต โดยในส่วนของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น มีการบังคับใช้หลักเกณฑ์ในส่วนของการค้าขายของสินทรัพย์และการกันสำรองตามหลักการของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard : IAS) ฉบับที่ 39 กับธนาคารพาณิชย์ในประเทศโดยเริ่มทยอยใช้สิ้นงวดบัญชีปี 2549 และให้มีผลในการกันเงินสำรองโดยสมบูรณ์ในปี 2551 โดยมีจุดประสงค์เพื่อการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน การบัญชีป้องกันความเสี่ยง และธุรกรรมอนุพันธ์ทางการเงินแฝง ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ มีความแตกต่างกับมาตรฐานการบัญชีไทยในปัจจุบันค่อนข้างมาก ยกตัวอย่างเช่น กรณีของเงินให้สินเชื่อและลูกหนี้จะต้องเปลี่ยนจากปัจจุบันที่จะแสดงเฉพาะเงินต้นของสินเชื่อในงบดุล มาเป็นราคาทุนตัดจำหน่ายที่จะต้องนำเงินต้นครั้งแรกกลับด้วยเงินต้นที่ชำระคืน จากนั้นจึงปรับด้วยจำนวนตัดจำหน่ายสะสม ซึ่งคำนวณด้วยวิธีอัตราดอกเบี้ยแท้จริง ซึ่งอัตราดอกเบี้ยแท้จริงจะเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้บวกค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องหักด้วยต้นทุนการทำธุรกิจ ในขณะเดียวกันการบันทึกรายได้ดอกเบี้ยรับจะต้องคำนวณจากอัตราดอกเบี้ยแท้จริงแทนที่จะเป็นอัตราดอกเบี้ยตามสัญญาเงินกู้ดังเช่นในปัจจุบัน อันทำให้มูลค่าสินเชื่อรายได้ดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อและต้นทุนดำเนินงาน ที่เคยบันทึกในงบดุลและงบกำไรขาดทุนนั้นแตกต่างไปจากเดิม นั่นหมายความว่าธนาคารพาณิชย์จะต้องพัฒนาระบบงานด้านการบันทึกบัญชีและการแยกรายละเอียดรายได้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อของลูกค้าแต่ละรายให้ชัดเจนมากขึ้น

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการกันเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับปี 2551 นั้น สรุปได้คือ การกันเงินสำรองหรือค่าเผื่อหนี้สูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธนาคารพาณิชย์ไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์อัตราการกันสำรองใหม่

เนื่องจากปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะผู้กำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ได้นำหลักการของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard – IAS) ฉบับที่ 39 เรื่อง การรับรู้และการวัดมูลค่าตราสารทางการเงิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน มาถือเป็นแนวทางปฏิบัติ แต่หลักเกณฑ์การจัดชั้นเหมือนเดิมทุกประการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา พลพิมพ์ (2549) ยกเว้นอัตราการกันสำรองซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปของสินทรัพย์จัดชั้นสินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน และแตกต่างในเรื่องของการด้อยค่าของสินเชื่อที่วัดจากส่วนต่างระหว่างมูลค่าตามราคาทุนของสินเชื่อกับมูลค่าปัจจุบันของประมาณการกระแสเงินสดรับจากสินเชื่อที่คิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยแท้จริงเริ่มแรก ซึ่งหลักการสำคัญคือ ต้องการให้มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินที่ปรากฏในงบการเงิน แสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม และสำหรับผลการศึกษาของ เจษฎา ธรรมมณีโชติ (2547) สอดคล้องกับผล การศึกษานี้ในเรื่องผลกระทบของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมซึ่งมีผลต่อปริมาณสินทรัพย์ที่จะนำไปใช้เพื่อการกันสำรองหนี้ เพราะอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวกำหนดความสามารถในการชำระหนี้คืนธนาคาร และเป็นตัวกำหนดในการคิดลดมูลค่าของหลักประกันที่จะนำมาหักจากเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ก่อนการกันสำรอง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการอภิปรายผล

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการกันเงินสำรองสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้และสินทรัพย์ที่คาดว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ ดังนี้

จากหลักเกณฑ์การกันเงินสำรองตามแนวทางของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard : IAS) ฉบับที่ 39 ของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลงในการกันเงินสำรองเพื่อรองรับความเป็นมาตรฐานสากลในเรื่องของการดำเนินการทางการเงินบัญชี จากการประเมินสภาพกว้างของผลกระทบจากการปรับใช้มาตรฐานฉบับดังกล่าว ทำให้เห็นว่านอกจากอาจต้องกันสำรองเพิ่มเติมแล้ว ธนาคารพาณิชย์ไทยยังอาจต้องเร่งเตรียมความพร้อมในอีกหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานและกระบวนการทำงาน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลลูกค้า ตลอดจนการพัฒนาความรู้ของบุคลากร ให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งแม้ว่าทั้งหมดนี้ จะนำมาสู่ต้นทุนในการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นในระยะอันใกล้ แต่เมื่อการปรับปรุงต่างๆ แล้วเสร็จ ก็น่าจะช่วยเพิ่มความมั่นใจของนักลงทุนและผู้ถือหุ้นที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ไทยผ่านความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของมาตรฐานการบัญชี

และรายงานทางการเงินที่ได้มาตรฐานสากลและสะท้อนภาพความเป็นจริงของธุรกิจมากขึ้น อันจะช่วยให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ง่ายขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ ในกรณีของการด้อยค่าของสินเชื่อนั้น หลักการมาตรฐานดังกล่าว จะต่างจาก ในปัจจุบัน ที่เน้นพิจารณาตามเกณฑ์อายุการค้างชำระเงินต้นและหรือดอกเบี้ยเป็นหลัก มาเป็นการใช้ข้อบ่งชี้การด้อยค่าซึ่งจะรวมเครื่องชี้เชิงคุณภาพอื่นๆ ในลักษณะที่มองไปข้างหน้า (Forward Looking) มากกว่าเดิม อันทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลลูกค้า เพื่อให้สามารถคาดการณ์พฤติกรรมชำระหนี้ของลูกค้าได้แม่นยำขึ้นและธนาคารพาณิชย์จะต้องมีเงินกันสำรองเพียงพอที่จะรองรับการด้อยค่าของสินเชื่อที่วัดจากส่วนต่างระหว่างมูลค่าตามราคาทุนของสินเชื่อ กับมูลค่าปัจจุบันของประมาณการกระแสเงินสดรับจากสินเชื่อ (รวมจำนวนเงินที่จะได้รับจากหลักประกัน) ที่คิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยแท้จริงเริ่มแรก ดังนั้น การใช้มูลค่าปัจจุบันของประมาณการกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับแทนราคาประเมินของหลักประกันโดยเฉพาะในส่วนของหนี้เสีย นั้น คงมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องกันสำรองมากกว่าหลักเกณฑ์ขั้นต่ำของธนาคารแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตามการประเมินถึงผลกระทบที่ชัดเจนคงจะต้องขึ้นกับขอบเขตความเข้มงวดของหลักเกณฑ์ของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard - IAS) ฉบับที่ 39 ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะนำมาปรับใช้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ศึกษาควรติดตามข่าวสารและการศึกษาในเรื่องแนวทางการกันสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธนาคารพาณิชย์ จากประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยและตามแนวทางของมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 เนื่องจากขณะนี้ เป็นเพียงการนำบางส่วนของมาตรฐานฉบับดังกล่าวมาใช้กับการกันเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น หลังจากนั้นจะมีการนำมาตรฐานฉบับดังกล่าวมาใช้อย่างเป็นทางการประมาณ ปี 2554 อาจจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดหรือข้อมูลบางส่วน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรศึกษาข้อมูลที่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงของธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะมีขึ้นในอนาคตหลังนำมาตรฐานดังกล่าวมาใช้อย่างเป็นทางการต่อไป